

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

426

שיחה ממרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א • פרשת בראשית תש"פ

תורה אמיתי, אדם בעל מדרגה בתורה, אמיתי, יש ממנו השפעה, ורואים את ההשפעה, אפילו אם אינו מדבר כלום ואינו בא להשפיע כלל, עצם מה שהוא נמצא שם זה משפיע.

ובבני ברק החזון איש השפיע, שבני ברק היא עיר אחרת, מכוח ההשפעה של החזון איש, והוא לא דיבר לרבים ולא עשה "תעמולה", אלא ישב בביתו ולמד, וגם באו אליו להתייעץ עצות, אבל לא דיבר לרבים, והשפיע! יש הרבה ישיבות ולומדי תורה בבני ברק, מפני שהיה בה החזון איש, בעל תורה אמיתי, שהשפיע.

וכל אחד כמה שיהיה בא ליטרה, זה ישפיע עליו וגם ישפיע על הסביבה – על המשפחה ועל הסביבה שלו, שהוא יהיה "בעל תורה אמיתי" וישפיע בזה, ובידו של כל אחד ואחד להיות בעל תורה אמיתי על ידי שיתמיד בעסק התורה לפי כוחו.

הכוונה קובעת את חשיבות המעשה

כל אחד לפי כוחו ומצבו יכול לזכות למדרגות גבוהות, כמו שכתב המסילת ישירים בסוף הספר: "וכבר יכול להיות חסיד גמור איש שמפני צרכו הוא בעל מלאכה פחותה כמו מי אשר לא יפסוק מפיו הלימוד", היינו שיכול להיות אדם שעוסק במלאכה פחותה לפרנסתו והוא קדוש, כי הוא עוסק בזה מפני שיש לו משפחה שצריך לפרנס אותה, ונחשב עוסק במצוה, אם כוונתו מפני המצוה שבוה.

וכן בכל דבר שאדם עושה, יכול לחשוב עד כמה שיש בזה מצוה, כפי שהיה מעשה במרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוונישטיין זצ"ל ששהה פעם בבית החולים לצורך איזה טיפול, והיה שם אח שטיפל בו, ואחז המשגיח בידו ואמר לו: דע לך כי אתה יכול לזכות הרבה, כי הרי אתה מטפל בי ובעוד אנשים רבים, והנך עושה בזה הרבה מעשים טובים, ואמנם זו גם הפרנסה שלך, אבל אל תחשוב על הפרנסה, אלא תחשוב שאתה עושה מעשים טובים, וזוהי המטרה בעבודתך, המעשים הטובים, כמובן גם יש לך פרנסה מזה, אבל העיקר זה המעשים הטובים, ואם תחשוב על זה ותזכור את זה, תזכה הרבה!

כלל הדבר, הכוונה קובעת את חשיבות של המעשה, ואם הכוונה היא המטרה הטובה שיש בזה, אזי המעשה הוא מעשה אחר לגמרי, והוא מצוה גדולה מאד, וזהו "בא ליטרה". וזכורני שנשעתי פעם עם נהג מונית ואמרתי לו כדברים הללו, שידע כי באמת הוא עושה חסד עם הציבור, שהם צריכים עזרה להביא אותם ממקום למקום, והוא עושה להם טובות, ואמנם הוא גם צריך פרנסה ולכן משלמים לו, אבל הוא עושה דברים טובים מאד, והסכים לזה.

אם אדם חושב על המעשה הטוב שהוא עושה, הרי הוא זוכה בזה, כי הכוונה קובעת את חשיבות המעשה, וכל מה שאדם עושה, אם יש בזה צורך טוב, וכוונתו היא על הצורך הטוב, זה נחשב לו למעשה מצוה, ובאופן זה אדם יכול להיות כל היום עוסק במצוה.

האפשרות להיות עוסק במצוה כל היום

זוהי מה שכבר הזכרנו מדברי הרמב"ם (בהלכות דעות ג, ג) שיכול להיות שאדם ישן והוא עובד את השם, השינה שלו היא עבודת השם, אם הוא הולך לישון מפני שהוא צריך לנוח, כי הוא עבד השם, ומחר יש יום ויש תרי"ג מצוות, בין אדם למקום ובין אדם לחברו, יש הרבה מעשים טובים שצריך לעשות, ואם לא יישן יהיה עייף ולא יצליח לקיים את מה שצריך, ולכן הוא הולך לישון, כדי שיהיה לו כוח לקיים את התרי"ג מצוות, אם זוהי כוונתו אזי השינה שלו היא עבודת השם, וזו עבדות שהוא חייב בה, כי השינה היא צורך העבודה.

מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל

אנחנו עומדים היום לאחר שמחת תורה, אתמול היה שמחת תורה, ושמחנו עם התורה, שמחנו בתורה, וכששמחים בתורה הרי זה נותן הצלחה בתורה, כמו שאמרו באבות פ"ו שהתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים ואחד מהם זה "בשמחה", אם יש שמחה יש הצלחה בתורה, ואם כן הייתה צריכה להיות הצלחה בתורה הלאה, והשמחה הייתה נמשכת, אבל לדאבונו עכשיו נהפכה השמחה לאבל, בפטירתו של מרן הגאון רבי נסים זצ"ל.

זו אבדה גדולה לכל הציבור מה שרבי נסים איננו, כיון שהייתה לו השפעה גדולה מאד, והשפיע מאד על כל הציבור, השפיע הרבה תורה, היה אומר הרבה שיעורים, דברי תורה, וכל דבריו היו בהסברה כל כך ברורה, שהכל הבינו את מה שהוא מדבר, וכבר מזה שנים רבות, כשהיה עדיין צעיר מאד והתחיל לומר שיעורים, שיעור בגמרא, הציבור מאד נהנה, שהבינו ברור, והכל היה ברור מאד.

והשפיע גם בספריו חוט שני, שיש בהם הרבה פסקי הלכות הדרכות והנהגות כיצד להתנהג בכל השטחים.

וגם היה מצליח עם בעלי דינים קשים, כשהיה סכסוך בין שני אנשים בעלי דינים קשים, שכל בית דין לא היה יכול להצליח לסדר את העניינים, הוא היה מסדר, והצליח לסדר דינים קשים, הייתה לו סייעתא דשמיא מיוחדת, וכוח מיוחד.

מהיכן הגיעו לו הכוחות האלה, כוחות השפעה כאלה, מאיפה זה הגיע, הנה הכישרונות זה דבר תורשתי, וגם אביו הגאון רבי נחום מאיר זצ"ל היה כישרוני ובעל הבנה מיוחד, כשלמד בסלבודקא ידעו עליו שהוא בעל הבנה מיוחד, זהו הכישרון של הבנה, אבל ההשפעה שהשפיע, כל מיני השפעות, בכל השטחים, השפעה גדולה כל כך, בעניינים פרטיים וציבוריים, היה משפיע מאד, כידוע שהיו הרבה עניינים ציבוריים שהוא השפיע, דברים שאי אפשר לספר את הכל איך שהשפיע, מאיפה זה בא, זה בא בסייעתא דשמיא!

הבא ליטרה ולטהר מסייעין אותו

וכיצד זוכים לסייעתא דשמיא, חז"ל אומרים (יומא לח, ב) בא ליטרה מסייעין אותו, מי שבא ליטרה יש לו סייעתא דשמיא, כיון שהוא רוצה, בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו (מכות י, ב).

אבל זה תלוי בדרגה כמה האיכות של ה"בא ליטרה", כמה היא השאיפה, ועד כמה זה באיכות השאיפה, אם זה בכל הלב, ואם כל הנפש מסורה לזה, אם הבא ליטרה הוא בצורה חזקה מאד, אזי יש סייעתא דשמיא גדולה, בשביל זה יש סייעתא דשמיא.

ואצלו כבר בגיל צעיר מאד הוא היה בא ליטרה, ידוע לי, שגם בתור צעיר מאד היה בא ליטרה בצורה כל כך חזקה מאד.

ולאחר הבא ליטרה יש גם בא ליטרה – שבא לטהר אחרים, זיכוי הרבים, ואם הבא ליטרה בעצמו מסייעין אותו, קל וחומר בא לטהר אחרים, מי שרוצה זיכוי הרבים ובא לטהר, ודאי שמסייעין אותו, וכשבא לטהר עם כל הלב ועם כל הכוחות בודאי יש סייעתא דשמיא גדולה, ובה זכה לסייעתא דשמיא המיוחדת שהייתה לו.

ומה זה נוגע לנו? לדעת שכל אחד יכול להיות כן, וזה תלוי בו, בעצמו, אם יהיה בא ליטרה ולטהר, יזכה לסייעתא דשמיא.

השפעת בעל תורה אמיתי

בפרט עכשיו שחסרה ההשפעה, החזון איש כותב באיגרת (קו"א ח"ג סב) שבסביבת בעל תורה אמיתי יש השפעה ניכרת, במקום שיש בעל

ניצול כל רגע לעסק התורה

ולמעשה צריכים לנצל את הזמן לעסק התורה כמה שיכולים, ללמוד בכל רגע פנוי, ואם יש איזה זמן חצי שעה או רבע שעה או אפילו חמש דקות, צריכים לנצל את הזמן הזה וללמוד, שכל רגע יהיה מסודר ומנוצל, אפילו רגעים וזמנים קצרים, אפשר ללמוד בהם, כל אחד לפי כוחו כמובן, וכן האריך רבינו יונה באיגרת התשובה (אות יב-יג) בחובת ניצול הזמן לעסק התורה.

בין אדם לחברו ותפילה

וגם בין אדם לחברו, לקבל כל אדם בסבר פנים יפות (אבות א, טו), כשנמצאים בחברה, שיהיה סבר פנים יפות, זה עסק במצוה, ואהבת לרעך כמוך, שנותן הרגשה טובה לחברה שנמצא בה.

וגם תפילה, אשר כאמור זוהי עבודה מיוחדת שאינה פשוטה, להתפלל בכוונה, כבר סיפרתי לאחרונה המעשה שהיה באחד שבימים נוראים היה מתרגש ובוכה בתפילה, ובשנים מאוחרות הפסיק להתרגש ולבכות, והיה אכפת לו מזה ובא לשאול מה לעשות, ואמרו לו שיתפלל בלי לחשוב על זה, ולא יחשוב לכוון כדי להתרגש, רק יחשוב פירוש המילים הפשוט ולא יותר, והוא עשה כן והתפלל עם כוונת פירוש המילים, וזה השפיע עליו מאד, שהתרגש ובכה יותר מכל השנים, על ידי פירוש המילים בפשטות בלי כוונת נוספות. כי אם חושבים להתרגש לא מתרגשים, רק בצורה טבעית, הרגש בא ממילא.

קביעות לימוד המוסר

אלו הם כמה דברים חשובים מאד, והעצה לכל זה היא כפי שאנו מזכירים תמיד, על ידי קביעות לימוד המוסר, קביעות יום יומית ללמוד קצת בספרי מוסר, וכבר הזכרנו ממרן הגרא"ל זצ"ל שאמר פעם כי אם לומדים חמש דקות מסילת ישרים בכל יום זה משפיע מאד, אפילו רק חמש דקות! אם זה דבר קבוע ותמידי זה משפיע, כמו שכתוב "אבנים שחקו מיס" (איוב יד, ט), אם זה בצורה מעניינת כמובן, כי לימוד שמשמעם אינו משפיע. זוהי העצה.

אם כן יש לנו ברוך השם עצות ודרכים כיצד להתקדם בכל המעלות שצריכים, יהי רצון שנוכה לסייעתא דשמיא!

וכמו חייל בצבא המלך שהוא חייב לאכול ולישון כדי שיהיה לו כוח לעבודת המלך, והמלך מחייב אותו בזה, כי אלמלא כן הוא לא יוכל לקיים את תפקידו כחייל, והרי הוא עושה את מצות המלך בזה שהוא אוכל ובוה שהוא ישן, כך גם כל אחד ואחד שישן לצורך עבודת השם הרי הוא עובד השם בשינתו, וכך אפשר להפוך את כל מעשי האדם הגשמיים למצוות, על ידי הכוונה לשם שמים.

והרמב"ם כתב כן לגבי שינה, שיכול להיות עובד השם בשינתו, אכן גם בשאר צרכי הגוף אפשר לומר כן, כגון באכילה, כשאדם אוכל, אם הוא אוכל מפני שיש תרי"ג מצוות והוא עבד השם, ועבד חייב לאכול כדי לקיים את העבודות, שאם לא יאכל לא יהיה לו כוח, וזה חטא, וממילא הוא חייב בזה, וכשמתכוון באכילתו מפני שהוא חייב לאכול, כי זה צורך עבודת השם, הרי הוא עובד השם באכילה.

אם מטרת האכילה היא לא מפני שזה טעים, אלא שאם אין זה טעים הוא לא יכול לאכול, ולכן זה טעים כדי שיוכל לאכול, אבל המטרה היא לא ההנאה ותאוות האכילה, אלא עבודת השם היא המטרה, עם כוונה כזו הופכים את האכילה לעבודת השם!

וזה מה שאמרו חז"ל (יומא עא, א) הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרוגם של תלמידי חכמים יין, היינו שמי שרוצה לקיים מצות ניסוך היין בזמן הזה שאין מזבח, שייתן יין לתלמידי חכמים לשתות, כי תלמיד חכם ששותה יין, כוונתו בשביל שיהיה לו כוח ללמוד ולעבודת השם, וכל אכילתו ושתייתו הם לשם שמים, ולכן זה עבודת השם, כמו ניסוך היין שהוא קרבן על המזבח וזו עבודת השם, כך הוא עובד את השם בשינייה, וכמו שכתב הרמב"ם שיש עובד השם בשינתו כך גם יש עובד השם באכילתו ובשתייתו, ובאופן זה הופכים את הגשמיות לרוחניות, בכל פעולה שאדם עושה.

וכן כשאדם הולך לתפילה, יש מי שהולך להתפלל ואינו חושב כלום, רק "מצות אנשים מלומדה" (ישעיה כט, יג), אבל יש מי שהולך וחושב שזו עבודת השם, ואם לא חושבים כלום זו סתם מצוה, אבל אם חושבים ומתכוונים לכך זוהי מעלה אחרת לגמרי! לחשוב שהוא עובד את השם בהליכתו להתפלל, כי הוא חייב בזה, והעבודות מחייבותו ללכת לתפילה, ואחר כך התפילה עצמה היא עבודת השם במדרגה גדולה יותר, תפילה בכוונה, ויש הרבה מדרגות בתפילה בכוונה.

ככה אפשר להפוך את כל הפעולות הפשוטות לרוחניות.

ההספד בהלוויית מרן פוסק הדור הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל

המשנה אומרת בפרקי אבות שבשעת פטירתו של אדם אין מלווין אותו לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד, זה מה שמלווה את האדם, התורה והמעשים הטובים.

אנחנו עוסקים בהספד של אדם גדול מאד מאד, שמלווים אותו הרבה תורה והרבה מעשים טובים, תורה ומעשים טובים, ראשית מעשים טובים שעשה בעצמו, יראת שמים, מדרגה גדולה ביראת שמים, ותורה, הוא היה בעל תורה, דבוק בתורה, גדול בתורה, ועוסק בתורה בשלמות, תלמוד תורה כנגד כולם – מעלת התורה, אבל גם יראת שמים, היה בעל יראת שמים גדולה מאד, מה שהיה ניכר ובולט מאד, היראת שמים, וגם מידות טובות, הנהגה של מידות טובות, כל אלו הם דברים עיקרים וגדולים מאד, שהם זכויות עצומות וחיובים גדולים מאד.

וגם היה גדול בהוראה, להורות הלכה למעשה, זה מקצוע גדול, דבר גדול מאד ולא פשוט, הוראה, וכן בחינוך היה בעל הבנה מיוחדת בחינוך, וגם נדפס מדבריו בזה, איך מחנכים, איך שלא לקלקל ואיך מתקנים, איך מחנכים את הדור הצעיר, ילדים קטנים ומבוגרים, תלמידים, איך מחנכים אותם, זיכוי הרבים בחינוך.

כל זה הוא עשה והשפיע השפעה גדולה מאד, השפיע הרבה תורה, ויראת שמים, ומידות טובות, וגם חינוך והעמיד בעלי הוראה, בעלי הוראה גדולים, גדולי הוראה וגם מחנכים, זה מה שהוא היה ועשה, ועכשיו זה חסר לדור, למשפחה ודאי שחסר, אבל לכל הציבור זה חסר, ההשפעה הזאת שהייתה ואיננה עכשיו.

ועכשיו שחסרה ההשפעה, החיוב הוא על כל אחד ואחד מהציבור להתחזק בכל הדברים האלו, להיות מחוזק ולהוסיף חיזוק, כמו שאמרו בברכות ל"ב ארבעה צריכים חיזוק, ופירש רש"י תמיד ובכל כוחו, יש הרבה דברים שצריכים חיזוק, וכל אחד ואחד צריך לעסוק בחיזוק, והחיזוק הוא על ידי עסק המוסר, שבלי זה לא שייך חיזוק.

מן השמים ירחמו עלינו שנזכה כולנו להתחזק בכל מה שצריך חיזוק ונזכה שכבר יהיה בלע המוות לנצח ומחה השם דמעה מעל כל פנים, והמשפחה גם כן תתחזק בעזרת השם, כן יהי רצון.

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת **גיטה לורבר** ע"ה
בת הר"ר **יצחק שוואב** ז"ל
נלב"ע כ"ח תשרי תשע"ו - תנצב"ה

לעילוי נשמת מרן רבינו **שמריהו יוסף נסים קרליץ** זצוק"ל
בן הגאון הצדיק רבי **נחום מאיר** זצוק"ל
נלב"ע **מוצאי שמחת תורה אור** לכ"ג תשרי תש"פ - תנצב"ה

לע"נ המשפיע הגאון הצדיק המופלג
רבי **שמואל אהרן לידר** זצוק"ל
בן הרה"ח ר' **יצחק דוד** ז"ל
נלב"ע ל' תשרי תשע"ז - תנצב"ה